

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ľubora Šeba a členiek senátu JUDr. Evy Sakálovej a JUDr. Edity Bakošovej v právnej veci žalobcov **1/ M. D.**, bytom S., **2/ P. K.**, bytom B., **3/ D. K.**, bytom D., **4/ Ľ. J.**, bytom T., **5/ D. K.**, bytom B., **6/ O. K.**, bytom B., **7/ J. K.**, bytom J., zastúpených JUDr. S. S., advokátom v B., proti žalovaným **1/ V. G.**, bytom S., **2/ M. G.**, bytom S., **o určenie veci do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Bardejov pod sp.zn. 4 C 109/2006, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 21. mája 2009 sp.zn. 14 Co 89/2008, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobcov 1/ až 7/ **z a m i e t a .**

Žalovaným 1/, 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bardejov rozsudkom z 12. mája 2008 č.k. 4 C 109/2006-77 určil, že do dedičstva po nebohom J. G., zomrelom X., patrí nehnuteľnosť v k.ú. K. zapísaná na LV č. X., parcela CKN X., lesné pozemky o výmere X. m² v podiele X.. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení rozsudku uviedol, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že pôvodne súčasná parcela CKN X. zodpovedala časti mpč. X. zapísanej v pzkn. vl. X. k.ú. K.. Ako pozemnoknižný spoluvlastník tejto nehnuteľnosti bol vedený pod X.-inách A.. G.. Ten mal dvoch synov, J. G. a A. G.. A.. G. mal syna J.. Tento jeho syn si dal na Notárskom úrade J. Č. do notárskej zápisnice N. dňa 11.11.1998 osvedčiť vydržanie spoluvlastníckeho podielu A. G. v X.-inách v mpč. X. a X. k.ú. K.. Následne si dal osvedčiť opäť na Notárskom úrade J. Č. do notárskej zápisnice pod N. vlastníctvo

k vyčlenenej časti parcely mpč. X. k.ú. K., ktorej zodpovedá parc. CKN X., lesné pozemky o výmere X. m² ako výlučné vlastníctvo. Potom darovacou zmluvou, zavkladovanou pod č. V., previedol vlastníctvo k tejto nehnuteľnosti na žalovaných 1/, 2/, každému v X.. Žalovaný 1/ je synom J. G., ktorý si dal osvedčiť vlastnícke právo formou vyhlásení o vydržaní do notárskej zápisnice. J. G., ktorý bol synom pôvodne vedeného pozemnoknižného spoluvlastníka A. G., zomrel X.. Mal tri deti, a to už nebohého A. G., nebohú H. K. a M. D. (žalobkyňu 1/). Právnymi nástupcami nebohého A. G. sú žalovaný 2/ a jeho sestry H. Š. a C. U.. Právnymi nástupcami nebohej H. K. sú žalobcovia 2/ až 7/. Zo svedeckej výpovede V. H., odborného lesného hospodára, vyplynulo, že v roku 1995, keď sa oslovovali všetci vlastníci lesov, sa ako vlastníci predmetného lesa prihlásili J. G. a M. D.. Na všetky jednania ohľadne lesa boli pozývaní a zúčastňovali sa ich títo dvaja prihlásení vlastníci až do doby, kým J. G. nepreukázal listom vlastníctva, že je vedený ako výlučný vlastník. Podľa svedeckej výpovede M. M. pred šesťdesiatimi rokmi v čase, keď sa ešte lesy užívali, užívali tento les obidvaja bratia J. G. a A. G. spoločne. Podľa svedeckej výpovede starostu obce K. tento vydal potvrdenie k osvedčeniu vlastníckeho práva vydržaním na požiadanie J. G. a dvoch svedkov, ktorí s ním prišli. Podpísal potvrdenie, ktoré takto bolo prinesené a bolo napísané notárom. Sám žiadne šetrenie ohľadne užívacieho stavu predmetného lesa nevykonával, vychádzal len z vyhlásení svedkov a J. G.. Podľa spisového materiálu Notárskeho úradu J. Č. N. k vydaniu osvedčenia pristúpil notár na základe čestných vyhlásení T. M. a A. F. a potvrdenia obecného úradu. Na základe takto vykonaného dokazovania mal potom prvostupňový súd za preukázané, že predchodca žalobcov J. G. spornú nehnuteľnosť užíval ako spoluvlastník spoločne so svojím bratom A. G., právnym predchodcom žalovaných. Hodnovernosť čestných vyhlásení T. M. a A. F. k osvedčeniu o vydržaní pre J. G. sa nepreukázala. Spôsob vydania potvrdenia starostom obce K., ktoré bolo vydané bez overenia pravdivosti a podpísané starostom vzbudzuje pochybnosti o pravdivosti čestných vyjadrení svedkov, pripojených k žiadosti o osvedčenie vyhlásenia J. G. pre vydanie osvedčenia. Podľa názoru prvostupňového súdu už s prihliadnutím na vyjadrenie žalovaného 1/, že aj žalobkyňa si mohla dať osvedčiť vlastnícke právo, lebo les nemal sto rokov vlastníka, je vyhlásenie J. G. o vydržaní predmetnej nehnuteľnosti nezodpovedajúce skutočnosti. Možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva na základe osvedčenia tohto vyhlásenia do notárskej zápisnice bola v tomto prípade zneužitá. Žalovaní žiadnym spôsobom nevyvrátili tvrdenie žalobcov, že ich právny predchodca J. G. ako oprávnený držiteľ, má k predmetnej nehnuteľnosti rovnaké vlastnícke právo, ako právny predchodca žalovaných A. G.. Obaja po

odchode ich otca A. G. do U. užívali túto nehnuteľnosť spoločne ako spoločné vlastníctvo, vstúpili spoločne do držby tejto nehnuteľnosti, v dobrej viere ako dedičstvo po ich otcovi a spoluvlastníctvo nehnuteľnosť užívali až do roku 1963, kedy im lesy boli odňaté. Vlastnícke právo spoločne vydržali najneskôr podľa Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. Výrok o trovách konania odôvodnil ustanovením § 150 O.s.p. s poukazom na osobitný charakter veci.

Krajský súd v Prešove na odvolanie všetkých účastníkov konania (žalobcovia 1/ až 7/ odvolaním napadli iba výrok o trovách konania – pozn. dovolacieho súdu) rozsudkom z 21. mája 2009 sp.zn. 14 Co 89/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol. Žalovaným priznal náhradu trov konania každému vo výške po 157,82 € s tým, že žalobcov zaviazal spoločne a nerozdielne ju zaplatiť na (bližšie nešpecifikovaný) účet právneho zástupcu žalovaných (JUDr. D. Z.) do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že je nepochybným, že do úvahy prichádzajúcimi dedičmi po J. G., zomrelom X. sú okrem žalobcov a žalovaného 2/ aj sestry žalovaného 2/ C. U. a H. Š.. Vo vzťahu medzi žalobcami a žalovaným 2/ ide v podstate o spor o aktíva dedičstva J. G. a vo vzťahu k žalovanému 1/ ide z pohľadu žalobcov o uplatňovanie nároku voči tretej osobe, neúčastníkovi dedičského konania po J. G.. V posudzovanej veci ide o určenie vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu na nehnuteľnosti (určenie, že tento patrí do dedičstva) s tým, že tento nárok žalobcovia uplatňujú voči ďalšiemu do úvahy prichádzajúcemu dedičovi – žalovanému 2/, ale aj proti tretej osobe – žalovanému 1/. V súvislosti so spoločenstvom účastníkov potrebným pre kladné meritórne rozhodnutie odvolací súd zaujal názor, že v zmysle ustanovenia § 460 Občianskeho zákonníka sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa. K nadobudnutiu dedičstva poručiteľovým dedičom však nedochádza len na základe smrti poručiteľa. Právna úprava dedičského práva vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva; predpokladá okrem iného, že dedičstvo po každom poručiteľovi musí byť súdom prejednané a rozhodnuté, že konanie o dedičstve sa začína i bez návrhu a že v konaní o dedičstve musí byť prejednaný tiež majetok, ktorý pri pôvodnom prejednaní a rozhodnutí dedičstva nebol známy (nebol zistený). Podľa uznesenia súdu (skôr rozhodnutia štátneho notárstva) o potvrdení dedičstva alebo o vyporiadaní dedičov sa dedičstvo nadobúda s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. V dobe smrti poručiteľa až do potvrdenia dedičstva alebo vyporiadania dedičstva právoplatným uznesením súdu, tu nemôže byť istota, s akým výsledkom dedičské

konanie skončí, najmä kto sa stane poručiteľovým dedičom ako bude vyporiadané dedičstvo medzi viacerými poručiteľovými dedičmi. Ak zanechal poručiteľ viacerých dedičov, prejavuje sa tento stav, aký tu vzniká v dobe od smrti poručiteľa až do vyporiadania dedičstva právoplatným uznesením súdu, tiež v ich vzájomných vzťahoch k majetku patriacemu do dedičstva. Musí byť brané do úvahy, že vyporiadanie dedičov má síce účinky ku dňu smrti poručiteľa, ale že do vyporiadania právoplatným uznesením súdu nie je isté, ako budú ich práva a povinnosti k dedičstvu upravené. Tento osobitný vzťah dedičov k poručiteľovmu majetku má okrem iného za následok, že až do vyporiadania dedičov právoplatným uznesením súdu sú dedičia považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva a že z právnych úkonov týkajúcich sa vecí alebo majetkových práv patriacich do dedičstva sú oprávnení a povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne, pričom ich dedičský podiel vyjadruje mieru, akou sa navzájom podieľajú na týchto právach a povinnostiach. V sporoch s inými osobami, týkajúcich sa vecí alebo majetkových práv patriacich do dedičstva sa uvedený vzťah dedičov k poručiteľovmu majetku prejavuje tým, že majú postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov (§ 91 ods. 2 O.s.p.), lebo ide o také spoločné práva a povinnosti, že sa rozhodnutie v spore musí vzťahovať na všetkých dedičov. To platí nielen v prípade, že sa vykonáva vyporiadanie celého poručiteľovho majetku. Obdobne to platí aj vtedy, ak sa vyporiadanie dedičstva vykonáva dodatočne, pretože pôvodné konanie o dedičstve bolo zastavené z dôvodu, že poručiteľ nezanechal majetok, alebo že zanechal len majetok nepatrnej hodnoty. Platí to tiež vtedy, ak sa po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo pôvodné konanie o dedičstve skončené, objaví nejaký nový v pôvodnom dedičskom konaní neznámy poručiteľov majetok. V konaniach, kde sa rieši spornosť dedičského práva, každopádne musia byť aj ostatní dedičia účastníkmi konania, pretože tu ide o nerozlučné spoločenstvo v zmysle ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p. Účasť všetkých dedičov je nevyhnutná bez ohľadu na to, aký majú postoj k prípadnému vyriešeniu spornosti tohto dedičského práva, teda či sa k spornej otázke stavajú odmietavo alebo vystupujú pasívne alebo či vôbec nevystupujú. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3 Cdo 131/99. Nakoľko v danom prípade je nesporné, že ďalšími do úvahy prichádzajúcimi dedičmi po J. G. sú aj C. U. a H. Š., ktoré však nie sú účastníkmi tohto konania, samotná táto skutočnosť zakladá dôvod pre zamietnutie podanej žaloby. Okrem uvedeného odvolací súd súhlasil aj s námietkou žalovaného 1/, že prvostupňové rozhodnutie je nesprávne aj z dôvodu, že ak súd prvého stupňa rozhodol rozsudkom tak, že určil, že poručiteľ je spoluvlastníkom spornej nehnuteľnosti v polovici (bez

určenia, ktorého zo žalovaných sa to má dotýkať), išiel takýmto rozhodnutím nad rámec podaného žalobného návrhu, v ktorom žalobcovia jednoznačne označili, ktorý spoluvlastnícky podiel vedený v príslušnom liste vlastníctva do tohto dedičstva má byť zaradený. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia, navrhli ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Zaujali stanovisko, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Vyslovili názor, podľa ktorého až pre prípad náhradného dedičského konania po J. G., ktoré by sa uskutočnilo len v prípade pozitívneho rozhodnutia súdu vo veci samej, možno až na konanie o dedičstve aplikovať ustanovenia §§ 460 a nasl. Občianskeho zákonníka s procesnými úkonmi podľa §§ 175 a nasl. O.s.p. s tým, že až v tomto konaní majú dedičia postavenie nerozlučných spoločníkov podľa § 91 ods. 2 O.s.p. Na aplikáciu ustanovení §§ 460 a nasl. Občianskeho zákonníka, teda na to, aby vôbec mohlo dôjsť k dedeniu, musia byť splnené zákonné predpoklady dedenia, okrem iného aj existencia dedičstva či prejav vôle alebo právne relevantné správanie povolaného dediča týkajúce sa prijatia dedičstva. Poukázali na to, že predmetný spoluvlastnícky podiel nebol prejednaný v pôvodnom dedičskom konaní po J. G., pretože tento nebol ku dňu svojej smrti v katastri vedený ako podielový spoluvlastník tejto nehnuteľnosti. Žalobcovia v konaní preukázali, že J. G. účelovo na základe osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníctva k nehnuteľnostiam nadobudol na základe nepravdivých údajov nehnuteľnosti po pôvodnom pozemnoknižnom vlastníkovi jeho starom otcovi A. G., ktorý bol aj právnym predchodcom žalobcov. Tým účelovo obišiel dedičské konanie, čím boli dotknuté práva ostatných zákonných dedičov po pôvodnom vlastníkovi A. G.. Dovolatelia tak mali za to, že každý potencionalny dedič, ktorý je vyššie uvedeným spôsobom dotknutý na svojich právach, je oprávnený podať návrh na začatie konania o určenie rozsahu dedičstva po svojom právnom predchodcovi voči tomu, komu svedčí vlastnícke právo podľa údajov katastra s tým, že na toto konanie nemožno aplikovať ustanovenie § 91 ods. 2 O.s.p. a § 460 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Žalovaní 1/, 2/ sa k dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno

napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov nie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. Dovolatelia žiadnu z týchto väd nenamietali a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolacom konaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani vadu tejto povahy dovolatelia nenamietali a ani dovolací súd jej existenciu z obsahu spisu nezistil.

Dovolatelia namietajú, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. O nesprávne právne posúdenie ide vtedy, ak súd

nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi, a ak takých osôb niet, štát. Poručiteľov veriteľ je účastníkom konania v prípade § 175p, v prípade, keď sa vyporiadava jeho pohľadávka, a pri likvidácii dedičstva. V konaní podľa § 175h ods. 2 je účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb (§ 175b O.s.p.). Ak sú aktíva a pasíva medzi dedičmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada (§ 175k ods. 3 O.s.p.). Nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 O.s.p. nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve (§ 175y ods. 1 O.s.p.).

Ustanovenie § 175k ods. 3 O.s.p. dopadá na procesnú situáciu, v ktorej medzi dedičmi vznikne spor o to, čo patrí do aktív a pasív dedičstva (napr. jeden dedič tvrdí, že určitá vec alebo právo patrí do dedičstva a iný dedič jeho tvrdenia popiera). Súd, ktorý prejednáva dedičstvo, tento spor nerieši, jeho riešenie neinicuje a ani žiadnemu z dedičov nemôže uložiť, aby podal žalobu, zameranú na odstránenie zistenej spornosti. V konaní o dedičstve sa súd obmedzí len na konštatovanie spornosti a na sporné aktívum alebo pasívum dedičstva pri výpočte čistého majetku neberie zreteľ.

Občiansky súdny poriadok predpokladá, že vo vzťahu k sporným aktívam a pasívam sa dedičia svojich práv budú domáhať žalobou mimo konania o dedičstve (či už pred skončením konania o dedičstve, alebo po jeho skončení). Pokiaľ sa v konaní o dedičstve vyskytne rozpor o tom, čo patrí do dedičstva po poručiteľovi, procesným nástrojom na jeho odstránenie je žaloba na určenie, že tá-ktorá vec (právo) patrí do dedičstva po poručiteľovi. O takejto žalobe rozhodne súd v sporovom konaní, účastníkmi ktorého (buď ako žalobcovia alebo žalovaní) sú všetci dedičia. Žaloba na určenie predmetu dedičstva je rozhodovacou praxou súdov považovaná za prípustný prostriedok riešenia sporov o tom, či určitá vec (právo) patrí do dedičstva (obdobný právny názor zaujal už Najvyšší súd Slovenskej republiky napr. v uznesení z 28. septembra 2006 sp.zn. 3 Cdo 178/2006). Pritom pre takéto sporové občianske súdne konanie treba všetkých účastníkov konania o dedičstve považovať za nerozlučných spoločníkov podľa § 91 ods. 2 O.s.p. (pozri. tiež R 49/82 alebo R 65/2003).

V prejednávanej veci žalobcovia na ochranu svojich práv zvolili žalobu, ktorou sa domáhali určenia, že do aktív dedičstva po poručiteľovi J. G. patrí jeho spoluvlastnícky podiel na spornej, vyššie špecifikovanej nehnuteľnosti. Z napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd svoje rozhodnutie založil na závere o nesprávnom určení okruhu účastníkov konania, ktoré sa začalo podaním tejto žaloby, konkrétne na tom, že účastníkmi tohto konania nie sú všetci do úvahy prichádzajúci dedičia po poručiteľovi, a to sestry žalovaného 2/ C. U. a H. Š.. Nakoľko z už vyššie prezentovaného právneho názoru dovolacieho súdu vyplýva, že ak sa konania o určenie dedičského práva nezúčastnia všetci účastníci konania o dedičstve, nemôže byť žalobe vyhovievané pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva, pretože účastníkmi konania nie sú všetci nerozluční spoločníci (§ 91 ods. 2 O.s.p.), právny záver odvolacieho súdu o potrebe zamietnuť žalobu, na ktorom založil svoje zmeňujúce rozhodnutie, je správny. Dovolatelia tak neopodstatnene namietajú, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.).

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov 1/ až 7/ zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. s tým, že úspešným žalovaným 1/, 2/ v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. mája 2011

JUDr. Ľubor Šebo, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová